

Ar šis pasaulis yra geriausias įmanomas pasaulis?

Turbūt jau kokį milijoną kartų girdėjome tokių pasakymų kaip „nesistebiu, kad Dievo nematome, jei būčiau tokį pasaulį sukūręs, taip pat slėpčiausi“ arba „jei toks pasaulis yra geriausia, ką Dievas sugebėjo sugalvoti, tai man išpūdzio nedaro“ ir pan. Panagrinėkime, kaip yra iš tikrųjų.

Dievas turėjo pasirinkimą – arba nekurti išvis jokio pasaulio, arba sukurti geriausią įmanomą. Jei sukūrė ne geriausią įmanomą pasaulį, tuomet Jis nėra vertas garbinimo. Nes pagal apibrėžimą Dievas – visa žinantis, todėl žino, koks pasaulis yra geriausias įmanomas, ir jei vietoj jo pasirinko sukurti prastesnį, vadinasi, Jis akivaizdžiai nėra vertas garbinimo.

Kaip būtų galima nustatyti, ar šis pasaulis – geriausias įmanomas? Reikėtų pasakyti, ką buvo įmanoma padaryti, kad gyventi pasaulyje būtų visapusiškai geriau. Pagrindinės problemos, dėl kurių neretai kaltinamas Dievas, yra karas, badas, skurdas, stichinės nelaimės, korupcija, ligos, nusikaltimai, išsigimimai, betikslės ir beprasmės mirtys. Panagrinėkime, ar Dievas tikrai galėjo kažką padaryti, kad nors vienos iš šių pagrindinių pasaulio problemų nebūtų?

Pradėkime nuo karo. Žmonija kariauja ištisai, per visą savo istoriją, o karas, švelniai tariant, žiaurus dalykas. Per jį žmonės žūsta, susižeidžia, tampa neįgalūs, per karus vyrams tenka skirtis su šeimomis, kurios praranda savo pragyvenimo šaltinį, per karus plėšiama, prievartaujama ir t. t. Akivaizdu, kad jei nebūtų karo, pasaulis būtų geresnis. Bet Dievas norėjo sukurti žmones pagal savo paveikslą, todėl turėjo duoti jiems laisvą valią. Jo paties nemylėti ir Jam nepaklusti. Jei visi iki vieno klausytų Jėzaus Kristaus žodžių „Mylėk savo priešus, daryk gera tiems, kurie tavęs nekenčia“, tuomet karo nebūtų, žmonės dėl visko susitartų geruoju. Tačiau daugybė žmonių neklauso tokių Jėzaus ar panašių Budos žodžių, o Dievas negali kontroliuoti žmonių minčių ir pasirinkimų (jei kontroliuotų, žmonės būtų robotai). Todėl kyla karas, kai viena grupė žmonių išpažįsta kitokias vertybes nei kita, jos pradeda kariauti. Kartais karas būna tarp gerųjų ir blogųjų, dažnai tarp blogųjų, bet niekada tarp gerųjų. Taigi, Dievas, kurdamas pasaulį ir norėdamas padaryti žmogų kilnia, panašia į save būtybe (ne robotu, užprogramuotu daryti tik gera), negalėjo išvengti vykstančių karų.

Kita problema badas. Pasaulyje žmonės nuolat miršta iš bado, jo sukeltų ligų, dažnai dėl užteršto geriamojo vandens ir pan. Ką kurdamas pasaulį galėjo padaryti Dievas, kad nebūtų bado? Ar galėjo sukurti pasaulį, kuriame visur būtų apstu maisto

visiems? Negalėjo, nes, kad ir kiek maisto pasaulyje būtų, žmonijos gyventojų skaičius visuomet auga, o pasaulis nedidėja, todėl vis tiek pasiekus tam tikrą gyventojų skaičių imtų trūkti maisto. Nebent Dievas pradėtų mėtyti duoną iš dangaus, bet tada būtų akivaizdu, kad Dievas egzistuoja arba kad gyvename kažkokiame mistiniame, o ne gamtos dėsniais paremtame pasaulyje. Tuomet nebebūtų poreikio mokslininkams studijuoti gamtą, jos dėsnius, kurti naujas, derlingesnes augalų rūšis, nebūtų reikalinga labdara, visi tik sėdėtų, nieko neveiktų ir graužtų duoną iš dangaus. Žmogus taptų šeriamu šunimi, pririštu prie būdos, jam nereiktų nieko siekti, vienas kitam padėti, viskuo žmones aprūpintų Dievas iš dangaus. Toks žmogus taptų nepalyginamai menkesne būtybe nei dabar gali būti gamtos dėsniais paremtame pasaulyje. Dievas, norėdamas, kad žmogus būtų nuolat tobulėjantis, kilnus, gyventų pasaulyje, kur moralinės vertybės (tokios kaip labdara) turėtų vertę, privalėjo sukurti ne mistinį, o gamtos dėsniais paremtą pasaulį.

Viskas labai panašu kalbant ir apie skurdą. Norint, kad jo nebūtų, reikia neribotų išteklių, labai pagelbėtų, jei nebūtų korupcijos (kuo daugiau šalyje korupcijos, tuo ji skurdesnė). Kad ir kiek išteklių Dievas būtų prikūręs, vis tiek vieną dieną žmonių skaičius žemėje išaugtų tiek, kad pradėtų jų trūkti, ir skurdas atsirastų. Dievas taip pat negali žaibu trenkti

kiekvieno kyšį imančio korumpuoto valdininko, nes tada korupcijos nebūtų ne iš geros žmonių valios, jų sąžiningumo, kas padaro žmones kilniomis būtybėmis, bet iš baimės mirti nutrenktam žaibo.

Stichinės nelaimės ypač dažnai siejamos su Dievu, lyg Jis kažką baustų, siųsdamas stichines nelaimes. Paimkime pavyzdžiu žemės drebėjimus. Jei norėtų, kad jų nebūtų, Dievas turėjo sukurti pasaulį su vientisa viršutine plokšte, t. y. kad nebūtų tektoninių plokščių, nes vietovėse, kuriose šios plokštės susiduria, dažniausiai ir vyksta smarkiausi žemės drebėjimai. Tačiau jei nebūtų tektoninių plokščių, negalėtų per milijonus metų iškilti kalnai, jei nebūtų kalnų, nebūtų ir iš jų tekančių upių, dėl ko didžiuliai dabar gyvenami plotai būtų jau seniai virtę dykumomis. Ten, kur dar nėra dykumos, upės išplukdytų per milijonus metų naudinguosius mineralus į vandenyną, žemė nusialintų ir taip pat taptų dykuma. O naujai iškilę kalnai mineralais maitina žemės plotus, per kuriuos teka iš tų kalnų tekančios upės. Todėl Dievas, norėdamas, kad žemėje galėtų išlikti gyvybė, bėgant milijonams metų, turėjo sukurti pasaulį su tektoninėmis plokštėmis. Jei norėtume, kad nebūtų uraganų, reiktų, kad visame žemės paviršiuje oro temperatūra būtų vienoda, nes vėjas susidaro, kai oro masės iš vienokios temperatūros vietovės pereina į kitokios temperatūros vietovę. Bet to pasiekti absoliučiai neįmanoma, nes reiktų žemę

iš visų pusių apsupti saulėmis vienodu atstumu, kad jos šildytų visą žemės paviršių vienodai, bet tada nebūtų dienos ir nakties. Ir tai visiškai sujauktų daugelio gyvų būtybių natūralią elgseną, be to, apie kurią saulę tuomet suktyši žemė? Dėl gravitacijos iš visų saulių žemė stovėtų vietoje, nebūtų metų laikų ir daugybės gyvų organizmų gyvenimas būtų neįmanomas. Potvyniai dabar traktuojami kaip stichinė nelaimė, tačiau jei jų nebūtų, vargiai apskritai žemėje egzistuotų gyvybė, nes tūkstančius metų potvyniai sukurdamo palankią dirvą aplink ištvinstančias upes ir ten žmonės galėdavo auginti maistinius augalus. Taigi, potvyniai buvo gyvybiškai reikalingas gamtos reiškinys. Panagrinėjus galima įsitikinti, kad Dievas nieko negalėjo pakeisti, kad stichinių nelaimių nebūtų.

Ligos taip pat didžiulė šio pasaulio problema. Yra išgydomų ligų, bet pilna ir nepagydomų, labai sunkių. Vienomis žmonės suserga dėl savo kaltės, bet dauguma atvejų ne dėl to, suserga ir tiek. Ateistai mėgsta sakyti „užtenka nueiti į vaikų ligoninę ir supranti – Dievo nėra“. Tačiau ar pasaulis būtų geresnis, jei jame nebūtų absoliučiai jokių ligų? Tarkim, Dievas išgydytų kiekvieną ligą visiems gyventojams žemėje vos tik susirgus. Iškiltų klausimas, kodėl žmonės neserga, o gyvūnai serga, galbūt kai kurie jų mylėtojai pradėtų nekęsti Dievo, kad jis leidžia gyvūnams sirgti ir dėl to mirti. Kiltų kitas

klausimas – kaip dėl ligų, dėl kurių pats žmogus kaltas, tarkim, intensyvaus alkoholio vartojimo sukelta kepenų cirozė. Išeitų, kad jei Dievas išgydytų ir tas ligas, galėtumei gerti, rūkyti, vartoti narkotikus, paleistuvauti į valias be jokių pasekmių sveikatai. Šitai gal dar būtų ir nieko, tačiau, tarkim, kas, jei koks nors žmogus norėtų nusižudyti ir išgertų nuodų? Juk jie nesukeltų jokio pavojaus, nes Dievas saugotų žmogaus sveikatą. Tada žmogus keiktų Dievą, kad šis neleidžia savanoriškai išeiti iš gyvenimo. Ir kaip ligos, sukeltos nešvaraus vandens, neplauto maisto, higienos nesilaikymo, badavimo? Jei Dievas ir jas išgydytų, tuomet pasaulis iškart taptų absurdiškas, atvirą žaidimą galėtumei kišti į mėšlą, Afrikoje badaujantys vaikai niekada nemirtų nuo bado sukeltų ligų, tiesiog badautų be galo. Jei vaikai badautų ir kankintųsi dėl noro valgyti, bet niekada nemirtų dėl įvairių bado sukeltų ligų, ateistai performuluotų savo pasakymą: „užtenka nuvažiuoti į Afriką ir pamatyti badaujančius ir dėl to besikankinančius vaikus ir supranti – Dievo nėra“. Išeina, kad Dievas dar turėtų ir pamaitinti, iš dangaus numesdamas duonos tiems vaikams. Vėlgi tuomet turėtume pasaulį, kuriame žmogui niekuo nereikėtų rūpintis, viskuo pasirūpina Dievas. Tada žmonės jau seniai būtų degradavę, nei dirbtų, nei mokytųsi, vertybės prarastų prasmę. Kitas aspektas – nebūtų ko siekti pasaulinei medicinai, nes kai kurios anksčiau neišgydomos ligos dėl

medicinos mokslo pažangos dabar jau tapo išgydomos. Jei Dievas nuo amžių būtų visus išgydęs, tuomet kam išvis medicina būtų reikalinga? Sakysite, kad gal prisiūtų nutrauktas galūnes? Bet jei Dievas išgydytų ligas, bet neataugintų nutrauktų galūnių, ateistai vėl sakytų: „užtenka pažiūrėti į vaikus neįgaliųjų vežimėliuose ir supranti – Dievo nėra“. Tuomet Dievas imtųsi atgaminti nutrauktas galūnes, bet tai vėl vestų prie absurdiško pasaulio, kuriame žmonės nebijotų nei avarijų, nei atsargiai naudotųsi įrankiais, kurie gali nupjauti galūnes, be to, dėl kai kurių ligų reikia pašalinti žmogaus galūnes, ko būtų neįmanoma padaryti, nes jos ataugtų vėl. Aišku, jei nebūtų ligų, nereiktų šalinti galūnių, tačiau bet koku atveju iškiltų klausimas, ką Dievui daryti su žmogumi, iššokusiu iš 16 aukšto, ar jam susilaužius daugumą kaulų ir prasidėjus kraujavimui į smegenis iškart išgydyti ir jis lyg niekur nieko atsistojęs nueitų, ar palikti jį mirti. Apsispręsti neįmanoma, nes išgydžius Dievas iškart turi išgydyti ir visus kitus, kurie krenta iš aukščio, nes tada visi klaustų „kodėl jį išgydė, o tą paliko mirti?“ Bet jei išgydysi visus, pasaulis taptų absurdiškas, nes praktiškai nebūtų įmanoma numirti. Nei per avariją, nei dėl sušalimo, nei dėl karščio, nei dėl bado sukeltų ligų, nei dėl senatvės sukeltų ligų, nei dėl žalingų įpročių sukeltų ligų, nei dėl nusinuodijimo, nei dėl širdies nepakankamumo ir pan. Išėitų, kad visi kapotųsi

rankas juokaudami, šokinėtų nuo tiltų ant asfalto, gertų nuodus, specialiai visu greičiu su automobiliu trenktųsi į medį ir niekas nemirtų, net nesusižalotų. Pasaulis taptų absurdiškas, gyventojų skaičius žemėje drastiškai išaugtų, nes nebūtų absoliučios daugumos mirties priežasčių ir greitai niekam neužtektų žemės išteklių nei maistui, nei kokiam nors turtui, visi badautų, gyventų skurde ir net norėdami negalėtų mirti. Tuomet ateistai sakytų: „užtenka pažiūrėti pro langą ir supranti – Dievo nėra“.

Žmoniją taip pat kamuoja nusikaltimai. Jie palieka įvairių pasekmių nuo prarasto turto iki prarastos gyvybės. Aišku, žmonėms reikia daryti viską, kas įmanoma, kad apsisaugotų nuo nusikaltimų, tačiau Dievas negali tiesiogiai jų išgyvendinti, nes jei trenktų žaibu į kiekvieną nusikaltėlį po padaryto nusikaltimo, visi sakytų, kam jis dar varginasi, jei jau nusikaltimo žala padaryta. Jei trenktų žaibu prieš nusikaltimą, visi sakytų, kad Dievas nei iš šio nei iš to žmones žaibu tranko. Be to, dauguma nusikaltimų nėra tokie sunkūs, kad būtų verti mirties bausmės. Kaip Dievas gali žmogų uždaryti atitinkamam metų skaičiui į kalėjimą? Ar Dievas nuves žmogų prieš jo valią į komisariatą ir jo paties lūpomis pasakys: uždarykite mane 7,5 metų, padariau tą ir tą? Jei taip būtų, vis tiek be įrodymų vargiai ar kas tą žmogų pasodintų, tuomet vėl žmonės nedarytų nusikaltimų ne dėl sąžinės, o dėl

žinojimo, jog padarius nusikaltimą Dievas juos užvaldys, privers prisipažinti ir juos pasodins į kalėjimą. Žinoma, nereikėtų teisėtvarkos atstovų, atsirastų tokių, kurie sakytų: kodėl Dievas neapsaugo prieš padarant nusikaltimą, kol dar nėra žalos? Bet jei Dievas baustų už nusikaltimo planavimą, būtų absurdas, nes daug kas planuoja nusikaltimus, bet atėjus laikui tų planų dėl įvairiausių priežasčių neįgyvendina. Išeitų, kad Dievas baudžia už nepadarytus blogus darbus, kurie net ateityje nebūtų buvę realiai padaryti.

Dėl išsigimimų kartais kaltinamas Dievas, tačiau Jis negali kontroliuoti gamtos dėsnių realiu laiku, nesukelia uraganų, nekeičia vėjo krypties, nesukelia gaisrų ir pan. Gamta veikia pagal fizikos dėsnius. Taigi, ir motinoje vaisius užsimezga pagal fizikos ir biologijos dėsnius. Kaip išeina, taip. Jei Dievas įsikištų ir pakoreguotų vaisiaus genus, kad šis nebūtų išsigimęs, nueitume prie absurdo: kodėl jis nepakoreguoja genų, kad nebūtų paveldimų ligų, kodėl nesuteikia stipraus imuniteto, kodėl nepadaro, kad visi gimtų gražūs, aukšti ir t. t. Jei vaiką pradėtų brolis ir sesuo, tuomet labai tikėtini išsigimimai, o jei Dievas nuo išsigimimų visus apsaugotų, kraujomaiša neturėtų neigiamų pasekmių ir galėtų tapti populiaru.

Dažnai Dievas kaltinamas dėl betikslių ir beprasmių žmonių mirčių. Čia vėl iškyla daug klausimų: kas yra beprasmiė mirtis? Avarija, mirtis dėl

ligos, bado, žiauraus nusikaltimo, nelaimingo atsitikimo? Bet kokių atvejų, kaip matome, bet kokia žmogaus mirtis turi priežastį. Visi žino, kad kada nors mirs, tačiau pyksta ant Dievo dėl betikslių mirčių. Bet ką jie Dievui siūlo? Jei jaunas, ką tik vedęs, mažą vaiką auginantis, gyvenimu besidžiaugiantis statybininkas paslydęs nukris iš 16 aukšto, ką Dievui daryti? Suremontuoti per sekundę po nukritimo, kad jis lyg niekur nieko atsistojęs nueitų? Tuomet visi iškart klausytų, kodėl jauni kareiviai žūsta kare, juk daugelis jų taip pat jauni, turi šeimas. Tada, jei Dievas imtųsi išgydyti ir kareivius, tuomet jie net per 10 metrų nuo jų sproguos atominiai bombai sau laimingi vaikščiotų po tas vietas ir švilpautų. Ir klausimų, kodėl vieni miršta, o kiti ne, būtų be galo be krašto. Daugybė paviršutiniškai atrodančių beprasmių mirčių iš tiesų yra dėl pačio žmogaus neatsakingumo. Dievas turi palikti pasaulį veikti pagal gamtos dėsnius ir į juos nesikišti, nes jeigu kištųsi į fizinio pasaulio dėsnius, pasaulis iškart taptų absurdiškas.

Dievas nieko negalėjo padaryti daugiau, nei yra dabar padaręs, kad pasaulis būtų visapusiškai geras, todėl šis pasaulis geriausias įmanomas.